

Kies jij voor een kerkelijke uitvaart?

Vandaag kan men voor een uitvaart kiezen uit een ruim aanbod aan mogelijkheden. Maar wat is nu de eigenheid van een 'kerkelijke uitvaartliturgie'?

Veranderde tijden

Er was een tijd dat de grote meerderheid van alle overledenen in Vlaanderen een uitvaartviering kreeg in hun parochiekerk. De rooms-katholieke Kerk had praktisch een monopolie op het gebied van afscheidsrituelen. Vandaag is de situatie grondig anders. De uitvaartsector is een belangrijke groeimarkt geworden, het aantal crematoria en funeraria blijft stijgen, er is een nieuw aanbod ontstaan van afscheidsplechtigheden - al dan niet religieus gekleurd - buiten de Kerk. Ook als het gaat over het laatste afscheid van dierbaren, leven we volop in een pluralistische maatschappij, waar iedereen eigen keuzes kan en moet maken.

Wat is een kerkelijke uitvaart?

Door het ruime keuzeaanbod aan plaatsen en soorten vieringen rijst natuurlijk ook de vraag: wat is de eigenheid van wat men een 'kerkelijke uitvaart' noemt? Op grond van welke motieven wil je daarvoor kiezen?

En als je daar bewust voor kiest, hoe kan je ervoor zorgen dat je wens ook wordt gerespecteerd na je overlijden?

Gelovig afscheid nemen

Het is zo evident dat we het soms vergeten: de uitvaartrituelen van de katholieke Kerk zijn, zoals al haar liturgische vieringen, bedoeld voor mensen die zichzelf, misschien met alle zwakheid in de beleving, in het christelijk geloof willen herkennen en er voor hun leven inspiratie uit putten. De christelijke uitvaartviering heeft een eigen karakter, in vergelijking met vele nieuwe vormen van afscheidsvieringen. Ja, ze blik ook terug op het leven van de concrete persoon die overleden is, ze laat ruimte voor de pijn en het verdriet van hen die achterblijven. Maar ze kijkt niet alleen naar het leven dat voorbij is. De rituelen van de uitvaartliturgie vertolken ook het geloof dat Gods liefde sterker is dan de dood, en dat de gestorvene deel krijgt aan het verrijzenisleven van Jezus Christus, de levende Heer.

De symbolen en rituelen, zang en muziek, Bijbelteksten en gebeden ...

De symbolen en rituele handelingen, zang en muziek, de Bijbelteksten en gebeden drukken zo een toekomstperspectief uit, dat hoop en troost wil bieden aan de nabestaanden. Midden onmacht en verdriet richten christenen zich dus biddend tot God, die bron is van nieuw leven en licht. Dat is in onze cultuur niet evident, maar het bepaalt het eigen karakter van de katholieke uitvaartliturgie.

Een eigen plaats: de kerk

Ook bijzonder zijn de plaatsen waar de katholieke uitvaartliturgie wordt gevierd: de parochiekerken. Meestal niet zo comfortabel als splinternieuwe funeraria, maar wel vaak gebouwen die een bijzondere atmosfeer uitstralen en rijk zijn aan betekenis. Een kerk is op bijzondere wijze 'Gods huis': in haar architectuur, haar inrichting en symbolen. De verrezen Heer is er in zijn sacramentele gedaante ook permanent aanwezig. Mensen worden er in geloof verzameld, en komen er zo ook samen in lief en leed om alles wat het leven meebrengt te vieren: vreugde om nieuw leven, dankbaarheid om de liefde, rouw om verlies, volharding om met andere mensen samen te leven, in goede en kwade dagen.

Daarom vinden kerkelijke uitvaarten plaats in parochiekerken, en niet in crematoria of funeraria.

Wel kan op vraag van de familie in het crematorium, vooraleer het lichaam wordt gecremeerd - zoals op het kerkhof vooraf aan de teraardebestelling - een christelijk afscheidsgebed gehouden worden.

Eucharistie of woord- en gebedsviering?

Hoe verloopt dan een kerkelijke uitvaart in de parochiekerk? Ze vindt ofwel plaats in een eucharistieviering, ofwel in een woord- en gebedsviering. Beide zijn volwaardige vormen van kerkelijke uitvaartliturgie. Ook een uitvaart in een woord- en gebedsviering heeft een vaste structuur, maar omvat geen eucharistische dienst (geen eucharistisch gebed en geen communie).

In een aantal bisdommen kunnen de nabestaanden kiezen welke van beide vormen van kerkelijke uitvaart zij wensen. Voor mensen die minder vertrouwd zijn met de eucharistieviering is de keuze voor een woord- en gebedsviering meer aangewezen. Maar de keuze voor de eucharistie moet natuurlijk ook rekening houden met de beschikbaarheid van een priester als voorganger. Daarom zijn er ondertussen ook plaatsen waar de uitvaarten in de regel gebeuren tijdens een woord- en gebedsviering.

Indien de uitvaart plaatsvindt in een woord- en gebedsviering, zal de parochie de overledene ook gedenken tijdens een eucharistieviering op zondag. Daarin viert de Kerk de dood en verrijzenis van Jezus Christus en spreekt ze de hoop uit dat Hij ook de overledene zal wegvoeren uit de dood naar een nieuw leven bij God.

De naam van de overledene wordt tijdens die eucharistieviering daarom uitdrukkelijk genoemd.

Hoe jouw keuze laten respecteren?

Meestal zorgen de kinderen of naaste familieleden voor de regeling van een uitvaart.

Daarom is het goed om tijdig met hen te spreken over je verlangen naar een kerkelijke uitvaartviering.

Je kan je wilsbeschikking in verband met je eigen uitvaart ook schriftelijk vastleggen, en ze zelfs laten registreren bij de Dienst Bevolking van de gemeente waar je woont. In een speciaal formulier kan je aangeven of je kiest voor begrafenis of voor crematie, en of je kiest voor een katholieke of een andere plechtigheid. De uitvaartverzorger wordt dan geïnformeerd over deze laatste wilsbeschikking wanneer hij aangifte doet van het overlijden.